

Maqsud Shayxzoda va O‘zbek Adabiyotidagi Mutafakkirlik

Qodirov Islomjon Iqboljon o‘g‘li

Toshkent Davlat Transport Universiteti talabasi

Qodirovislomjon316@gmail.com

+998910066778

Annotatsiya: Maqsud Shayxzoda - o‘zbek adabiyotining nufuzli vakillaridan biri bo‘lib, uning ijodi faqat she‘rlar bilan cheklanmaydi. U nafaqat go‘zal va chuqur she‘riy asarlar yaratgan, balki o‘zining falsafiy qarashlari, jamiyat va insoniyat haqida o‘ylari bilan ham mashhurdir. Shayxzoda adabiyotdagi mutafakkir sifatida o‘zbek adabiyotining falsafiy yo‘nalishida katta ta‘sir ko‘rsatgan. Uning asarlarida insoniyatning ma‘naviy ehtiyojlari, tabiat va hayot haqida chuqur tahlillar mavjud. Shayxzodaning adabiy merosi, uning she‘riy ifodalari orqali, millatning kelajagi, vatanparvarlik va insoniyatning azaliy qadriyatlari haqida fikr yuritish imkonini beradi.

Abstract: Maqsud Shaikhzoda is one of the most influential representatives of Uzbek literature, whose creativity is not limited to poems. He created not only beautiful and profound poetic works, but also is famous for his philosophical views, thoughts about society and humanity. As a thinker in literature, Shaikhzoda had a great influence on the philosophical direction of Uzbek literature. His works contain deep analyses of the spiritual needs of humanity, nature and life. Shaikhzoda's literary heritage, through his poetic expressions, allows us to reflect on the future of the nation, patriotism and the eternal values of humanity.

Kalit so‘zlar: falsafiy qarashlar, shoir va yozuvchi, ijtimoiy va madaniy o‘zgarishlar, mutafakkir shoirlar, vatanparvarlik, milliy qadriyatlar.

Keywords: philosophical views, poet and writer, social and cultural changes, thinker poets, patriotism, national values.

KIRISH

Ushbu maqola Maqsud Shayxzodaning o‘zbek adabiyotidagi mutafakkirlik rolini va uning falsafiy qarashlarini o‘rganishga bag‘ishlanadi. Maqsud Shayxzoda faqat ijodiy emas, balki ijtimoiy, madaniy va falsafiy nuqtai nazarlardan ham o‘ziga xos adabiy figuralardan biri sifatida qaraladi. Uning she‘rlari orqali adabiyotda inson ruhiyatiga, jamiyatga bo‘lgan qarashlarining qanday shakllanganini va bu qarashlarning o‘zbek adabiyotining rivojiga qanday ta‘sir ko‘rsatganini tahlil qilish maqsad qilingan. Maqsud Shayxzoda – o‘zbek adabiyotida nafaqat o‘zining betakror she‘rlari, balki uning falsafiy fikrlari va mutafakkirlik qarashlari bilan ham keng tanilgan shoir va

yoʻzuvchi. Uning asarlari nafaqat sanʼat asari sifatida, balki insoniyat, jamiyat va hayotning muhim jihatlari ifodalovchi falsafiy tahlil sifatida ham qadrlanadi.

Mutafakkirlik – bu nafaqat ilmiy yutuqlarni yoki tafakkurga oid yangiliklarni yaratish, balki jamiyatning maʼnaviy va axloqiy muammolariga chuqur eʼtibor qaratish, ular haqida oʻz fikrini bayon etishdir. Shayxzoda sheʼrlari va boshqa asarlarida insoniyatning azaliy qadriyatlarini, jamiyatda yuz berayotgan ijtimoiy va madaniy oʻzgarishlarni, shuningdek, tabiat va hayot haqidagi chuqur falsafiy fikrlarni ilgari suradi. U nafaqat shoir sifatida, balki adabiyotda mutafakkir sifatida ham muhim rol oʻynagan. Shayxzodaning sheʼrlari, avvalo, uning tashvishlarining ifodasi boʻlib, jamiyatning har bir qatlamidagi muammolarni chuqur anglashga yordam beradi. U insonning daxlsizligini, uning maʼnaviy ehtiyojlarini va odamning tabiat bilan uygʻunligini oʻz asarlarida aks ettiradi. Masalan, u koʻplab sheʼrlarida insonning hayotdagi maqsadi va mohiyati haqida oʻzining fikrlarini bildirgan. Shayxzodaning falsafiy qarashlari oʻzbek adabiyotida yangicha bir yondashuvni tashkil etdi, u jamiyatdagi axloqiy, ijtimoiy masalalarga gʻamxoʻrlik qilgan mutafakkir sifatida tanilgan.

Maqsud Shayxzodaning Falsafiy Qarashlari

Shayxzodaning sheʼriyatidagi falsafiy mazmuni tahlil qilganda, uning hayotga boʻlgan qarashlari, insoniyatning axloqiy jihatlari va tabiat bilan uygʻunlikka oid gʻoyalari oʻzining eng muhim jihatlardan biri sifatida ajralib turadi. Uning sheʼrlari koʻpincha insonning ichki dunyosini, uning ruhiy holatini tasvirlaydi, shuningdek, tabiat bilan bogʻliqligini tasvirlaydi. Shayxzodaning ijodida hayotning maqsadi va maʼnosi haqida chuqur fikr yuritish, insoniyatning oʻzaro hamjihatligini, bir-biriga nisbatan mehr-muhabbatni targʻib qilish koʻrinadi. Unga koʻra, insonning maqsadi tabiatni, dunyoni anglash, oʻzini va boshqalarni tushunishdan iboratdir. Uning sheʼrlari nafaqat goʻzallikka, balki hayotdagi falsafiy masalalarga ham eʼtibor qaratadi. Bu, uning oʻzbek adabiyotidagi mutafakkir sifatidagi ahamiyatini oshiradi.

Shayxzodaning Ijtimoiy va Madaniy Faoliyati

Shayxzodaning mutafakkir sifatida ijodi nafaqat uning sheʼrlaridan iborat, balki uning jamiyatdagi oʻrni, madaniy hayotga qoʻshgan hissasi ham katta ahamiyatga ega. U nafaqat oʻz sheʼrlari, balki adabiyotga boʻlgan umumiy qarashlari bilan ham zamonaviy oʻzbek adabiyotining rivojiga katta taʼsir koʻrsatgan. Uning asarlari nafaqat milliy, balki jahon madaniyati bilan ham bogʻlanadi. Shayxzoda, oʻzining adabiy faoliyatida, millatning taraqqiyotiga katta eʼtibor qaratgan. Uning sheʼrlarida vatanparvarlik, milliy qadriyatlar, odamzodning orzu-umidlari va intilishlari haqida

soʻz yuritiladi. Shayxzoda oʻzining mutafakkir sifatidagi taʼsirini oʻzining ijtimoiy faoliyati bilan ham mustahkamlagan. U sheʼriyat orqali jamiyatni ijtimoiy va maʼnaviy jihatdan rivojlantirishga intilgan.

Xulosa: Maqsud Shayxzoda oʻzbek adabiyotining mutafakkir shoirlaridan biri sifatida tanilgan. Uning sheʼrlari nafaqat goʻzal ifodalar, balki chuqur falsafiy tahlillarni ham oʻz ichiga oladi. Shayxzoda jamiyatning, insoniyatning, tabiatning va hayotning maqsadi haqida oʻyladi va bularning barchasini sheʼriy asarlarida aks ettirdi. U oʻzining adabiy merosi orqali oʻzbek adabiyotining falsafiy yoʻnalishini rivojlantirdi va bugungi kunda ham uning asarlari adabiyotshunoslar va oʻquvchilar uchun muhim manba hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. MAQSUD SHAYXZODA BUYUK TARJIMON. Tursinaliyev Dilshodjon Murodjonovich, Qodirov Islomjon Iqboljon oʻgʻli.
2. Mamurova, F. I. (2021, May). ARTIST OF UZBEKISTAN MAKSUD SHEIKHZADE. In E Conference Globe (pp. 176-178).
3. MAQSUD SHAYXZODANING “TOSHKENTNOMA”-SHUKRONALIK DOSTONI Mamurova Feruza Islomovna, Qodirov Islomjon Iqboljon oʻgʻli.
4. MAQSUD SHAYXZODA HAYOTI VA IJODINING OʻZBEK MILLIY ADABIYOTIDAGI TUTGAN OʻRNI. Toshkent davlat transport universiteti Mamurova Feruza Islamovna, Islomjon Iqboljon oʻgʻli Qodirov.
5. Zokirov M. Maqsud Shayxzoda. Adabiy tanqidiy ocherk, T., 1969 y.
6. Yusuf Shomansur. Shayxzoda — bunyodkor shoir, T., 1972 y. - 179 b.
7. Gʻafurov I., Oʻrtoq shoir. Maksud Shayxzoda ijodiyoti, T., 1975 y. - 215 b.
8. Maksud Shayxzoda zamondoshlari xotirasida, T., 1983 y.
9. Shayxzoda Maksud. Shoir qalbi dunyoni tinglar (Tanlangan asarlar) Toshkent, „Nihol“, 2008.